

מס' פסחים דף ק"ו ע"א "תנו רבנן זכור את יום השבת ... עיניו בראשו".

תוספות ד"ה זוכרהו

רמב"ם פכ"ט מהל' שבת

הלכה א מצות עשה מן התורה לקדש א את יום השבת בדברים שנאמר זכור את יום השבת לקדשו, כלומר זכרהו זכירת שבח וקידוש, וצריך לזכרהו בכניסתו וביציאתו, בכניסתו בקידוש היום וביציאתו בהבדלה.

הלכה ו מדברי סופרים ז לקדש על היין ולהבדיל על היין, ואף על פי שהבדיל בתפלה צריך להבדיל על הכוס, ומאחר שיבדיל ויאמר בין קדש לחול מותר לו לעשות מלאכה אע"פ שלא הבדיל על הכוס, ומברך על היין תחלה ואחר כך מקדש, ח ואינו נוטל את ידיו עד שיקדש.

מגן אברהם אורח חיים סימן רעא

ס"ק א כ' הרמב"ם פכ"ט קידוש היום דאורייתא בלא יין ורבנן תקנו על היין וכ"כ התוס' בסוכה פ"ג דף ל"ח ונ"ל דמדאוריית' בקידוש שאמר בתפל' סגי דקרא כתיב זכור את יום השבת והרי זכר אותו וקידוש במקום סעוד' רבנן תקנוהו כמ"ש סי' רס"ט וכ"מ בתוס' שכתבו דלר"ת מי שאין לו יין לא יקדש כלל וק' וכי יעקור מ"ע דאורייתא אלא ע"כ דדי בתפלה ועוד דאמר' בקדושה אע"ג דמקדש בצלותא וכו' ע' בברכות פ"ה וגם הבדלה י"א דאורייתא היא וכמ"ש המ"מ פכ"ט ואפ"ה אמר' בגמ' דבתחלה קבעוהו בתפלה כו' ע"ש וכ"מ ל' הרמב"ם וכ"מ בתוס' פ' ע"פ בשם הירוש' ע"ש: ודע דהקידוש ב"ט הוא דרבנן כמ"ש המ"מ פכ"ט מ"מ יש לו כל דין קידוש של שבת ואם אין לו אלא כוס א' של שבת קודם:

דגול מרבבה

ואמנם מה שאני מסתפק, אפילו באיש המקדש ומוציא אשתו ובני ביתו, אם הנשים לא התפללו ערבית והאיש כבר התפלל ערבית, ואם כן האיש אינו מחויב מן התורה, והנשים שלא התפללו חייבות מן התורה, אם יוצאין בשמיעתן מן האיש. ואף שכל הברכות אף שיצא מוציא, כמו שכתוב במסכת ראש השנה דף כ"ט ע"א, היינו מטעם ערבות, שכל ישראל ערבים זה בזה כמו שכתב רש"י שם [ד"ה אע"פ], והרי כתב הרא"ש במסכת ברכות בפרק ג' דף כ' ע"ב [סוף סימן יג] שהאשה אינה בכלל ערבות לכך אינה מוציאה אלא מי שחיובו מדרבנן, ע"ש. ואני מסתפק, אם האשה אינה בכלל ערבות דהיינו שהיא אינה עריבה בעד אחרים, אבל האנשים שקיבלו ערבות בהר גריזים והר עיבל נתערבו גם בעד הנשים, וא"כ שפיר מוציא האיש את האשה אף שכבר יצא, או דלמא כשם שהנשים לא נכנסו בכלל ערבות כך לא קיבלו האנשים ערבות בשביל נשים. ועיין ביבמות דף מ"ז ע"ב בתוספות ד"ה קשים גרים, וצ"ע:

מנחת חינוך סי' ל"א

ועפ"ז אני תמה מאוד על האחרונים עמג"א סי' רע"א סק"א שכתב דבתפלת שבת יוצא ידי קידוש כי על היין הוא רק מד"ס וע"ש בדגמ"ר מפלפל לענין אם נשים מוציאין אנשים או אפי' להיפוך רק [אם] האיש התפלל ערבית דאינו חייב אלא דרבנן ובכלל הערבות דעת הרא"ש דנשים אינם בכלל ערבות וע"ש ג"כ לענין קטן בן יג"ש וע"ש בסקמ"ט בט"ז במעשה שקידש על החומץ שכתב דיצא ידי מצוה מה"ת באמירה לחוד בלי יין תמה שם בס' דגמ"ר דחובת דאוריית' כבר יצא בתפלה וכן בס' פמ"ג וכל האחרונים כולם אחזו שער דיוצא בתפלת שבת ידי קד"ה מה"ת לאותן הפוסקים דקידוש על היין הוא רק מדרבנן ע' בדבריהם ולדדי תמוה מאוד כיון דבנוסח התפלה של ליל שבת אין אנו מזכירין יצ"מ ודאי א"י מה"ת כלל ומימרא מפורשת הוא בלי חולק דנלמד בגז"ש ע"כ ודאי אם לא הזכיר בקידוש באיזה נוסח שאומר לכבוד היום יצ"מ א"י מה"ת כלל ואין אנו יוצאין מה"ת בתפלת שבת כלל ונסתר כל הפלפול של הדגול מרבבה והמג"א וצדקו מאוד ד' הט"ז כיון דאמר נוסח הקידוש שנזכר יצ"מ יצא מה"ת אבל בתפלה של שבת ודאי א"י כלל דאין שם זכר ליצ"מ אך ביו"ט שחל להיות בשבת דאנו מתפללין יו"ט ומזכירין שבת ויצ"מ יוצאים מה"ת אבל בכל שבתות השנה נ"ל ברור דא"י בתפלה כיון דליכא זכר ליצ"מ א"כ ל"י אף מה"ת.

ס' מנחת אשר שמות סי' ל"א

וּנְרָאָה בזה עיקר דס"ל להמג"א דאף אם דרשה זו (דצריך להזכיר יצ"מ בקידוש) מ"מ אין זה אלא לכחלה ולא לעיכובא דאין עיכוב בכל דין תפלה וכונה אלא במהות ועיקר ענין ההזכרה וכיון שעיקר חיוב קידוש היום הוא להזכיר את קדושת היום שנאמר "זכור את יום השבת לקדשו" יוצא בזה יד"ח אף דילפינן שלכחלה צריך שיהיה את יצ"מ (ועיין גיטין ד' ע"ב וכתוס' שם דלשון "צריך" משמע לכחלה ואכמ"ל), וכע"ז מצטרף בכרמ"ז דס"ל לרבינו יחיאל אחי הטרור דאף דצריך להזכיר בכרמ"ז ברית התורה אין זה לעיכובא אלא לכחלה עיין בטור או"ח סי' קפ"ז שהביאו ואף לשיטת הטור דס"ל דאם לא הזכיר תורה אפשר דאין זה

שו"ת תשובות והנהגות ח"ו סי' ע"ג

ועוד נלע"ד ליישב דאפי' נימא דזהו הלכה במ"ע דקידוש, מ"מ אי"ז מעיקר מצות קידוש, עד דנימא דאם לא הזכיר לא יצא יד"ח מצות קידוש, אלא זהו מצוה להוסיף זכירת יצ"מ בקידוש, ומי שלא הזכיר לא קיים דין זה, אבל לא ביטל מצות קידוש. ונשוב הראוני שכ"כ חתנו של הגאון מהר"ם שיק בתשובתו שנדפסה בסוף שו"ת מהר"ם שיק, והביא שם כמה דוגמאות לכך וכגון שמצאנו בתפילין ש"ר, דילפינן מ"זהו"י "שכל זמן שביין עיניך יהיו שנים", והיינו שמצותן שיהיו מונחים עם תפילין של יד, ומ"מ אינו מעכב, שהמניח תש"ר בלבד ג"כ יצא מצות תש"ר, ועיי"ש עוד דוגמאות שהביא בזה, ולכן בתפילה שאין עיקרה לקיום

ביאור הלכה

ולענ"ד יש ליישב דבריו קצת או דסובר דהוא רק מדרבנן והגז"ש הוא אסמכתא בעלמא וגם הגז"ש זכירה זכירה צריכין להא דדרש בשבת פ"ו ע"ב ע"ש או דסובר דיוצא מן התורה במה שהזכיר יציאת מצרים סמוך לתפלה דהשכיבנו כגאולה אריכתא דמיא כמו שאמרו חז"ל ולא צריכין שיזכיר דוקא בקידושא גופא אבל מ"מ הוא דוחק דהא מפסיק בג' ראשונות ואולי אפשר לומר דכיון שמזכיר פסוק ושמרו בני ישראל את השבת וגו' תיכף להשכיבנו שהיא גאולה אריכתא די בזה מן התורה שיש בזה שבחו של היום שבת ואף שלא הזכיר עדיין קדושת היום וברמב"ם נזכר שבח וקידוש זה הלא יזכיר תיכף אחר ג' ראשונות ובודאי לא נגרע המ"ע במה שהפסיק בג' ראשונות דהוא שבחו של הקב"ה בין שבח שבת לקידושו זהו הנ"ל ליישב דברי המ"א מפני חומר הקושיא אבל מ"מ לדינא צ"ע דאולי כונת הגמ' שיזכיר יצ"מ בתוך הקדוש ובנוסח תפלתנו לא מצינו זה ומפני כל הטעמים הנ"ל כתבנו בפנים שיש לפקפק בזה הרבה.

מנחת חינוך סי' ל"א

ודע דהמצוה מה"ת לדבר דברים של כבוד היום כ"א לפי צחות לשונו אבל נוסח הקידוש אינו מה"ת וזה תיקנו אנשי כנה"ג כמבואר בברכות פא"ע דל"ג וגם שיהיה בברכה שם ומלכות אבל מה"ת אומר כ"א לפי מה שרוצה והעיקר שצ"ל מעלת היום וכ"ה בראשונים גבי בהמ"ז שהוא מה"ת ע' בב"י לטו"א ח סי' קפ"ז בשם הרשב"א והרא"ש וגם בשם הרמב"ן דבהמ"ז הוא מה"ת אבל המטבע אינה מה"ת ע"ש וה"נ וז"פ וע' שאג"א סי' הנ"ל. אך עתה שתקנו חז"ל הנוסח דהיינו להתחיל בשם ומלכות ולסיים והוא לא עשה כן רק אמר דברים מעצמו למעלת היום אפשר אף מה"ת לא יצא כמ"ש התוס' סוכה גבי לא קיימת מצות סוכה מימך ובברכות ד"ז דכ"מ דתחז"ל במצוה דאוריית' והוא לא עשה כן לא יצא כלל עפמ"ג לאו"ח פתיחה הכוללת ח"ג אות ח' דאם עשה במזיד ל"י כלל ובאונס יצא מה"ת וע"ש שכ"ז זה ג"כ לענין קידוש שלא על הכוס ועוד נ"מ והבאתי ד' כ"פ בחיבורי ואכ"מ להאריך.

שו"ת חתם סופר ח"א סי' כ"א

מ"ש מו"ח הג' נ"י דנכנס לביתו במ"ש [פסחים ק"ב ע"ב] כבר התפלל ויצא ידי חובתו דאורייתא בהבדלה שבתפלה, כבר כתבתי במ"א דבתפלה הוה כמכונים להדיא שלא לצאת י"ח כדי שיהי' קידוש במקום סעודה על היין דאורייתא וכאלו לב חכמים מתנים ע"ז:

משנה ברורה סימן רע"א

ס"ק ב וכתב המ"א דלפ"ז מדאורייתא בקידוש שאומר בתפלה סגי דקרא כתיב זכור את יום השבת והרי זכר אותו וקידוש במקום סעודה מדרבנן כמ"ש הב"י בסימן רס"ט והביא המ"א ראייה לזה מן הגמרא דיוצא מה"ת בתפלה ע"כ אם ספק לו אם קידש או לא א"צ לחזור ולקדש דספיקא דרבנן לקולא [פמ"ג] גם דקטן שהגיע לחינוך יכול להוציא לפ"ז אפילו לגדול בקידוש אם הגדול התפלל כבר ואולם יש לפקפק בזה הרבה דהא קי"ל לעיל בסימן ס' ס"ד דמצות צריכות כונה לצאת בעשיית המצוה ומסתמא אין מדרך העולם לכיון לצאת את המ"ע דזכור בתפלה כיון שיש לו יין או פת ויכול לקדש עליהן אח"כ בברכה כדין וטוב יותר שיצא אז המ"ע דאורייתא משיצא עתה ויהיה בלא כוס ושלא במקום סעודה ועוד כמה טעמים אחרים שיש לפקפק בזה וכמו שבארתי בה"ל ע"כ יש למנוע מלצאת ידי קידוש ע"י קטן ואפילו אם יזהר השומע לומר עמו מלה במלה ג"כ נכון למנוע מזה אם לא שמונח לפניו ג"כ פת או יין בעת הקידוש וכדלקמיה בסוף סק"ג.

ש"ת הרשב"א חלק ד סימן רצה

תשובה: איברא, קידוש היום מדאורייתא, כמו שמפורש בפרק מי שמתו (דף כ:). ולא נחלק אדם בדבר זה. וההיא דפרק אין עומדין (שם): א"ר חייא ברבי אבא א"ר יוחנן: אנשי כנסת הגדולה, תקנו להם לישראל, ברכות ותפלות קדושות והבדלות. על כרחין, לאו עיקרן של דברים ממש קאמר. דהא ברכה דאמר, דאורייתא היא, אי דמזון לבסוף. כדכתיב: ואכלת, ושבעת וברכת. ולשאר מינים, כדכתיב: קדש הלולים; למאן דאית ליה הכי, ב' כיצד מברכין (דף ל"ה ע"א). ואי תורה לכתחילה, מדכתיב: כי שם ה' אקרא, הבו גודל לאלקיננו. אלא שעיקרן דבר תורה. ונוסח ברכות, ומקומן, מתקנת אנשי כנה"ג. וכמו שאמר: הבדלה, אם על הכוס, או בתפלה, או כאן וכאן. ובאיזה מקום, בתחילה, וכדאיתא התם ב' אין עומדין. וכן קידוש היום, לזכור אותו בכניסתו, כעין שבח וקילוס, כענין מאמר' (שבת דף ק"ט): רבי חנינא שהיה אומר: נצא ונקבל פני שבת מלכתא כו'. והיה מקלס ואומר: בואי כלה, בואי כלה, וכיוצא בזה, בקריאת פסוקי קדושת השבת, בקריאת: ויכולו, או: ושמרו בני ישראל את השבת, וכיוצא באלו. וכל אחד ואחד אומר, כפי שיזומן לו מעניני שבחו, וקדושתו, והזכרת קדושתו, ובעל פה, ובלא שום נקיטת חפץ: לא כוסו, ולא פתו. באו הם, ותקנו לכל, נוסח אחד, במקום סעודה, ובחפץ. ותקנו שיזכירו קדושתו על היין, לפי שאין אומרים שירה אלא על היין. ותקנו להזכירו בתפלה, וקבעו לו ברכה רביעית.

ר' עקיבא איגר

וגם לכאורה לא דוקא תפלה אלא דכל שמזכיר שבת ואומר שבתא טבתא ג"כ יוצא. דמ"מ הזכיר שבת. ודו"ק:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רעא

סעיף ב נשים חייבות בקידוש אע"פ שהוא מצות עשה שהזמן גרמא (פ"י מצות עשה התלויה בזמן), משום דאיתקש זכור לשמור והני נשי הואיל ואיתנהו בשמירה איתנהו בזכירה ומוציאות את האנשים הואיל וחייבות מן התורה (ו) כמותם.

ב"ח

ואחד אנשים ונשים חייבים בקידוש היום. וז"ל הכל בו וביאר הר"ש ז"ל ואפילו להוציא אחרים ידי חובתם שאינן יודעין לקדש עכ"ל ומביאו ב"י ופסק כן בשלחן ערוך (ס"ב), אבל גבי מגילה סימן תרפ"ט כתב בשלחן ערוך (ס"ב) יש אומרים שהנשים אינן מוציאות את האנשים וכת' על פי דברי בה"ג שהביא רבינו לשם החולק על פירוש רש"י שכתב שהנשים מוציאות את האנשים, ותימה שכאן פסק כפירוש רש"י שהביאו בספר כל בו והפסקים סותרין זה את זה דנראה דאין לחלק בין קידוש למגילה, ולפע"ד נראה עיקר להחמיר בקידוש כמו במגילה שאין הנשים מוציאות לאנשים וכן ראיתי שכתב מהרש"ל (בהגהותיו לטור סי' תרפט):

ט"ז

ומוציאות את האנשים כו'. - אף על גב דבסי' תרפ"ט פסק בש"ע כבה"ג דאין נשים מוציאות אנשים במקרא מגילה אף ע"ג שהם חייבות במקרא מגילה לא דמי לכאן דבמגילה יש דיעות דאין לנשים לברך על מקרא מגילה אלא על משמע מגילה כמ"ש שם ב"י ע"כ בודאי לא נכון שלכתחלה יוציאו האנשים משא"כ כאן הכל מודים שאין חילוק כלל בין אנשים לנשים ע"כ שפיר מוציאות אותם ורש"ל ומ"ח ז"ל פסקו גם כן דאין מוציאות כמו במגילה ואין זה מוכרח כלל:

משנה ברורה

(ד) ומוציאות את האנשים - וכן הסכימו [ח] הט"ז ומ"א והגר"א וש"א ומ"מ יש להחמיר לכתחלה שלא תוציא אשה אנשים שאינם מבני ביתה דזילא מילתא [א"ר ודה"ח]:

מנחת חינוך סי' ל"א

אם קידש בליל שבת דאז ה' חייב מדרבנן דקטן שהגיע לחינוך חייב מד"ס אם מחויב לקדש ביום מה"ת זה תלוי לדעת המרדכי שהביא המג"א דמפלה"מ אע"פ שהוא מדרבנן מ"מ פטור מקידוש בשבת כי דרבנן פטור גם המצוה מה"ת א"כ גם כאן פטור אך המג"א הקשה ע"ז. ולדעת הר"מ שכתבנו א"כ אין הטעם מחמת החיוב דרבנן פטור רק המצוה הוא כן מה"ת א"כ ל"מ בקטן כי אז ה' חיוב דרבנן ועתה נתחדש עליו חיוב דאוריית' והוי כמו שעשה המצוה בשעת הפטור דאינו פטור החיוב ער"ה דכ"ח אילימא דכפאו שד כשהוא שוטה וכו' וע"ש בט"א שפי' כן. אך הר"מ עצמו פ"ה מהק"פ כתב דאם קטן עשה פסח בראשון ונתגדל קודם פ"ש נפטר אף מפ"ש אף דלא ה' בפ"ר חייב מה"ת וע"ש בט"א בקו"א בס' אבני מילואים הקשה כן ועמש"ל בחיבורי וגם לקמן מ' ספירת העומר כ' בזה נראה דעכ"פ חיוב דרבנן פטור חיוב דאוריית' והענין ארוך ואכ"מ.

שׂוֹת מנחת שלמה חלק א סימן ג קידוש מבעוד יום להוציא אחרים שכבר קבלו עליהם שבת

נשאלתי מת"ח שהיה רגיל לקדש בכל ליל שבת בבית חולים שבתוך העיר כדי להוציא במצות קידוש על היין את החולים שנמצאים שם והי' רגיל תמיד לחזור אח"כ לביתו לקדש לעצמו ולבני ביתו, אולם בזמן האחרון עבר ביה"ח למקום אחר שהוא רחוק מאד מביתו, ולכן הציעו לו לעשות את הקידוש מבעוד יום לאחר פלג המנחה ולהתנות שכוונתו רק להוציא את השומעים אבל הוא עצמו לא יתכוין כלל לקבל שבת בכך וממילא גם יוכל אח"כ לנסוע חזרה לביתו לפני כניסת השבת.

ונראה דלענין ברכת לחם ויין ושאר ברכות הנהנין הרי אמרו בג' ר"ה כ"ט ע"א שאם לא יצא מוציא ואם יצא אינו מוציא דכיון שאינן חובה אלא שאסור ליהנות מן העוה"ז בלא ברכה אין כאן ערבות דלא ליתנהי ולא ליבריק, וכיון שכן נראה לכאורה שאם השומעים לא קבלו עליהם את השבת לפני הקידוש וגם אינם חייבים כלל להקדים ולקבל עכשיו את השבת אפשר דבההיא שעתא ליכא נמי ערבות, וכיון דהמברך עצמו אין דעתו לצאת אינו יכול כלל להוציא, אך גם אפשר דכיון שע"י אותו הקידוש השומעים מקבלים עליהם את השבת יתכן שגם בבת אחת מהני אע"ג דבתחלת הקידוש עדיין לא קבלו עליהם את השבת, ומ"מ חושבני דעדף טפי לבקש את השומעים שיקבלו עליהם קדושת שבת לפני הקידוש ואז יוכל שפיר להוציאם וכידוע דכמו שאם יצא מוציא כך גם אפשר להוציא אחרים לפני שהוא עצמו יצא, אך לכאורה יש לדון דלדעת השלטה"ג בפסחים דף ק"ה ועוד אחרים דלאו שפיר דמי לקדש מבעוד יום לפני צאת הכוכבים ואף דאנן לא נקטינן הכי מ"מ הסכימו האחרונים שאין נכון לעשות קידוש לכתחלה כי אם סמוך קצת לחשיכה ולא בזמן הרבה קודם אף שהוא כבר לאחר פלג המנחה וכ"ש כשהוא גם לפני מעריב (עיין בבאה"ל סימן רע"א), דלפ"ז אפשר שרק אם המקדש עצמו ג"כ מכיון לצאת יכול שפיר להוציא גם אחרים, אבל אם המקדש אין דעתו לצאת אפשר דלאו כל כמיניה להוציא אחרים, כי יתכן דליכא ערבות אלא בזמן שנכון לכתחלה לקדש דאז אמרינן דמחמת הערבות ה"ז נקרא בשם קידוש אע"ג שלמקדש עצמו לאו כלום הוא, משא"כ בזמן כזה שאין נכון לכתחלה לקדש אפשר שגם בדיעבד אינו יכול להוציא, וכע"ז מסופקני במי שתקע בשופר לפני נץ החמה לאחר שכבר עלה השחר או קרא אז את המגילה דכיון שאין נכון לעשות כן לכתחלה אפשר דלא יצא השומע גם בדיעבד בכה"ג שכוונתם רק עבור השומעים ולא לעצמם, אך אפשר דבנד"ד שהוא בשביל חולים שפיר מותר לעשות כן גם לכתחלה וממילא גם יכול להוציא אותם אע"ג דהוא עצמו אינו יוצא.

מגם אפשר שנכון להזהיר את השומעים שיקפידו לענות אמן כדי לצאת דעת הרעק"א ז"ל שכתב בס' ר"ט סעיף ה' "בכל ברכות המצוות דקיי"ל אם יצא מוציא מ"מ כיון דאין המברך מחויב עתה בברכה זו לא יצא בה בלא עניית אמן", ועיי"ש שהביא כן מהטור בשם הרא"ש, וחושבני דכ"ש בנד"ד דגרע טפי אע"ג דאתי ודאי לידי חיוב לכשתחשך, אולם גם אם יקדש כרגיל בלילה ג"כ צריכים לאזהרה זו כיון שצריך לקדש שם פעמים הרבה בהרבה מקומות ואף גם בפעם הראשונה אינו קובע שם סעודה ואין דעתו לצאת. וגם יש לדון דלדעת הט"א בר"ה דף כ"ט ובשא"ג"א סי' י"ג דהא דאם יצא מוציא הוא רק בברכות דרבנן ולא בדאורייתא, והכא בשעה שהוא מקדש הרי השומעים עדיין לא התפללו ערבית ונמצא דבשעה שהם שומעים הקידוש הו"ל דאורייתא וצ"ע [באמ"ב דיני שבת סי' י"א כתב דמוכח לא כהשא"ג"א וז"ל: "וכן נראה ממה דחיוב פרשת זכור דהוא דאורייתא וכל ישראל יוצאין בקריאת התורה הרי דאף חיוב דאורייתא יכול להוציא המחויב בדבר", ולא ידעתי דמ"מ מנין לו דיוצאין גם אם הקורא עצמו כבר יצא].

ולכן נלענ"ד דאף שמדאורייתא גם מי שלא קבל עליו שבת יכול לקדש עבור אחר שקבל עליו שבת מ"מ מדרבנן כיון דהרעק"א נשאר בספק נראה דאע"ג דספיקא דרבנן לקולא, וגם דעת הלבוש באו"ח סי' קצ"ז והטורי אבן בר"ה כ"ט דהא דמי שאינו מחויב בדבר אינו מוציא אחרים אינו רק מדרבנן, וממילא מסתבר דבשעת הדחק אפשר להקל בזה, אבל כל זה רק ליחידים ובאופן עראי אבל אין לקבוע מנהג כזה בקביעות. ולענ"ד עדיף טפי שגם המקדש יכוין לקבל עליו קדושת שבת ואפי"ה גם יוכל לשוב לביתו מבעוד יום ע"י נהג נכרי ולצורך גדול מותר בלי תשלום גם ברכב ישראל הואיל וליכא בכה"ג זילותא דשבתא שהרי אצל כולם עדיין הוא חול.